

ANALYSIS OF DIFFERENT FORM OF PSALMS, IN THE CONTEXT OF HUNGARIAN REFORMED HYMNBOOKS

Orosz Otilia Valeria

PhD Student, West University of Timișoara

Abstract :Psalmody, the singing or recitation of psalms, prayers or other religious songs following a common type has got its roots in the religious practices of the Old Testament, in the Jewish liturgy.

Byzantine psalm tones continue this tradition, but with their own interpretation of the psalms – through Byzantine tones. The singing of the antiphon psalms in the Roman Catholic Church presents the richness and the beauty of Gregorian music, which in turn maintains even nowadays the traditions of singing according to The Eight Gregorian Tones.

The present work realizes a transverse section of the evolution of psalm-singing in the practice of the Reformed Church. Starting from the protestant graduals of the Middle Ages, the work presents the most important editions of the hymnbooks, through which the evolution of psalms can be followed along with the changes in contents, notes and interpretation. The formation process of the Genevan psalms led to the appearance of a collection of psalms for four voices.

The adaptation was realized by Claude Goudimel and it was edited in 1565 in Paris. The first Hungarian translation of the Genevan psalms was done by Szenci Molnár Albert (1574-1634) in 1606, it was entitled Psalterium Ungaricum and it was edited in Herborn in 1607. Through the restoration of the Genevan psalms with rhythmic melodies, the restoration of many historical songs from the Reformation period and many songs from the 1948 edition, the hymnbook edited in 1996 represents "the reform book" of the 20th century in the church singing practice of Partium and Transylvania.

Keywords: psalms, antiphons, hymnbooks, reform, paraphrase

Introducere

Cântarea psalmilor respectiv psalmodierea¹ are rădăcinile strict legate de liturghie. În evul mediu, psalmii antifonali au reprezentat unul dintre genurile muzicii gregoriene practicate în liturghia romano-catolică, dar care a persistat încă timp de mai mult de un secol și în liturghia protestantă (graduale protestante). Psalmii antifonali se pot defini prin cele opt tonuri gregoriene², însă aceste tonuri nu sunt identice cu cele opt

¹ Cântarea psalmilor are două laturi (forme) în liturghie. Prima formă este cântarea continuă a unor psalmi în întregime, iar a doua este cântarea unor strofe alese pentru zilele liturgice. Aici se cântă antifoane înainte și după psalmi.

² Cele opt tonuri gregoriene

Tonuri	Sunet de bază	dominanta	ambitus	
Tonul 1.	D	A	C-d	autentic
Tonul 2.	D	F	A-a	plagal

ehuri ale muzicii psaltice bizantine³.

Din aceste tonuri se dezvoltă mai târziu modurile populare⁴.

Psalmii antifonali din secolul al XVI-lea

Prima carte de cântece liturgice, tipărită după reformă este cea editată în 1560 respectiv în 1574 de către Huszár Gál,⁵ conține psalmii cu antifoane (versuri cadru), care definesc totodată și tonul în care trebuie cântat psalmul.

Exemplul nr. 1. Antifon din cartea de cântece a lui Huszár Gál

Tonul 3.	E	c	D-e	autentic
Tonul 4.	E	A	C-c	plagal
Tonul 5.	F	c	F-f	autentic
Tonul 6.	F	A	C-c	plagal
Tonul 7.	G	d	F-g	autentic
Tonul 8.	G	c	C-d	plagal

³ Psaltica are opt glasuri sau ehuri, fiecare cu o tonică și scară (gamă) proprie, iar gama se scrie astfel: NI PA VU GA DI KE ZO NI corespondent în muzica liniară cu DO RE MI FA SOL LA SI DO. Cântarea psaltică are o notație proprie.

⁴ Modurile populare extrase din tonurile gregoriene

Tonuri	Nr.	Denumirea	Sunetul de bază	Modul popular
Tonurile 1-2.	I.	Protus	D	dorian, eolian
Tonurile 3-4.	II.	Deuturus	E	frigian
Tonurile 5-6.	III.	Tritus	F	lidian
Tonurile 7-8.	IV	Tetrardus	G	mixolidian

⁵ Prima carte liturgică protestantă a fost editată de Huszár Gál, în anul 1574, iar singurul exemplar existent din cel editat în 1560 a fost găsit întâmplător în anul 1975 de către Gedeon Borsa.

ANTIPHONA

Algy meg minket Atya Vr Isten,
 őriz meg minket élő Istennek fia
 Vr Iesus Christus, vilagosíts meg
 minket vigasztaló bent Lelec Vr Isten,

Isten, ma es életünknek mindē ide-
 icben. Psalmus

PSALMVS XXXIII.
Exultate iusti in Domino &c.

ORüllyetec igazac az Vr Isten
 ben: mert ekeflégtekre va-
 gyon az ő diczereti.
 Annac okaert diczerietec az
 Vrat: diczeretec mindenféle eš
 közēt indítátoe.
 Enekellyetec az Vrnac vy ene-
 ket: indítatoc az orgonat nagy
 zengefnel. d 5 Mert

Interpretarea antifonului cu notație în cheia sol:

Áldj meg min - ket A - tya Úr Is - ten, ő - rizz meg
 min - ket é - lő Is - ten - nek fi - a, Úr Jé - zus Krisz - tus,
 Vi - lá - go - sits meg min - ket vi - gasz - ta - ló Szent Lé - lek
 Úr Is - ten, ma és é - le - tünk - nek min - den i - de - jé - ben.

Forma acestor psalmi nu este strofică. Lungimea rândurilor melodice este diferită, nu se acomodează la formele metrice obișnuite. În practica liturgică de după reformă, antifoanele au fost cântate înainte și după psalmi, imediat după doxologia⁶ din ultima parte.

Psalmii antifonali în gradualele secolului al XVII-lea

Psalmii antifonali apar și în culegerea cunoscută sub numele de *Öreg Graduál*⁷ (*Gradual Vechi*⁸). Episcopul Geleji Katona István, redactorul acestui gradual a publicat și notația tonurilor la sfârșitul primului capitol, cu titlul *Toni Psalmorum Distincti*, fapt ce explică necesitatea și practica de a le citi, de a le interpreta. La sfârșitul antifonalelor, diferite notații au ajutat la legarea lor de psalmi conform anumitor tonuri. Aceste notații indică numărul psalmilor respectiv cântecul de laudă corespunzător (ex. *Magnificat*)⁹.

Exemplul nr. 2. Structura psalmilor antifonali.

Antifon în tonul 1.

⁶ doxologie = preamărirea Sfintei Treimi

⁷ *Öreg Graduál*, culegere de cântece liturgice, editată în 1636 de episcopul Geleji Katona István cu ajutorul preotului Keserői Dajka János, cu cheltuielile suportate de către principele I. Rákóczy György, la Alba Iulia.

⁸ Cuvântul "vechi" în acest context înseamnă "mare", datorită mărimii acelei cărți.

⁹ Pe lângă psalmi mai sunt câteva cântece de laudă care se cântă cu antifoane.

Interpretarea psalmilor, după cântarea antifonului, pornește cu o formulă scurtă, numită *initium*¹⁰, din câteva sunete (do-re-mi), are rol de a lega antifonul de psalm. Sunetele care persistă și se repetă de multe ori, se numesc *tenor*. La jumătatea textului, după două rânduri melodice apare o semicadență, numită *mediatio*. Formula de încheiere se numește *terminatio*.

În afară de *Gradualul Vechi*, mai conțin psalmi și gradualele *Batthyány*, *Csáti*, *Patay*, *Ráday*, *Kálmáncsai*, *Nagydobszai* și *Spáczay*. În aceste șapte graduale psalmii sunt într-un grup. Alte culegeri, cum sunt gradualele *Curgai* și *Kecskeméti* conțin numai un anumit număr de psalmi. *Cartea de cântece* a lui Huszár Gál, *Gradualul Komjáti* partea I. și *Gradualul Eperjesi* dă o altă organizare a psalmilor, adaptată practicii liturgice.

Exemplul nr. 3. *Te Deum* din *Öreg Graduál (Gradualul Vechi, 1636)*

Textul integral al psalmilor se găsește în *Cartea de cântece* a lui Benczédi Székely István, (editat în Cracovia, anul 1548); în *Biblia* tradusă de Károli Gáspár (Vizsoly, 1590) în limba maghiară, cu notații de neumă deasupra textului psalmilor, respectiv *Gradualul Vechi* al lui Geleji Katona István (1636, Alba Iulia). Cântecele de laudă *Magnificat*¹¹, *Benedictus*¹², *Nunc dimittis*¹³, *Quiquique*¹⁴ au fost cântate ca și psalmii

¹⁰ *initium*=începere

¹¹ Cântecele de laudă a Mariei

antifonali. Totodată trebuie să amintim și cântecul *Te Deum Laudamus*¹⁵, care constituie o excepție, fiind cântec de laudă, dar interpretat ca și psalmii, cu antifon. Cântecul *Te Deum* se găsește din cele mai vechi timpuri în toate cărțile de cântece, sub diferite forme.

Psalmii genevieni

Orașul Geneva s-a alăturat reformei în anul 1536. Jean Calvin, reformatorul francez a introdus principiul și legi foarte severe legate de liturgie. El nu a permis decât folosirea acelor cântece, care au izvor direct în Sfânta Scriptură. Acest principiu a dus la traducerea, adaptarea psalmilor din Biblie sub formă de versuri poetice cantabile. Textul acestor psalmi se datorează poezilor Clement Marot și Théodore de Bèze. În anul 1543 a fost ales cantor și profesor de muzică la Geneva Loys Bourgeois, majoritatea melodiilor de psalmi genevieni respectiv popularitatea acestora se datorează activității lui. În 1561 Bèze termină psalmii, respectiv cele 10 porunci și *Cântecul lui Simeon*. Cei 150 de psalmi au fost adaptați pe 125 de melodii. Culegerea a fost editată în anul 1562. Ediția și tipărirea a reprezentat o afacere extraordinară în anii 1561-1562. Theodor de Bèze a obținut la Paris privilegiul regal de tipărire, aprobat de lectorii doctori ai Universității Sorbonne. La tipărire au lucrat în jur de 45 de tipografii în Geneva, Paris și mai multe orașe din Franța respectiv din Amsterdam. Numărul de tipar a fost între 30000-50000, ceea ce a reprezentat cea mai mare afacere tipografică a secolului¹⁶.

Procesul de formare a psalmilor genevieni a dus la apariția unei culegeri de psalmi, prelucrați pentru patru voci. Adaptarea a fost realizată de Claude Goudimel¹⁷, editată în anul 1565, la Paris. La aceste prelucrări cantus firmus este plasat la vocea tenor.

Exemplul nr. 4. Psalmul 134

din culegerea lui Claude Goudimel, cantus firmus la tenor

THÉODORE DE BÈZE CXXXIII. ZSOLTAR GENF 1551
GENF 1551
Inléis az papoknak, hogy tisztékben bíven eljérjanak.

Superior
Contră
Tenor
Bassu

Uk- nak stol- gá- i, mind- nyá- - jan
Áld- já- tok az U- nat vi- gan,
Kik az Ő há- zá- ban éj- jél
Vi- gyá- z- ván vat- tok hív- ség- gell

THÉODORE DE BÈZE CXXXIII. ZSOLTAR GENF 1551
GENF 1551
Inléis az papoknak, hogy tisztékben bíven eljérjanak.

Superior
Contră
Tenor
Bassu

Uk- nak stol- gá- i, mind- nyá- - jan
Áld- já- tok az U- nat vi- gan,
Kik az Ő há- zá- ban éj- jél
Vi- gyá- z- ván vat- tok hív- ség- gell

Psalterium Ungaricum

Prima traducere a psalmilor genevieni în limba maghiară a fost realizată de către Szenci Molnár Albert (1574-1634), în anul 1606 cu titlul *Psalterium Ungaricum* și a fost editată la Herborn în 1607. Szenci a folosit ediția a doua a psalmilor genevieni din anul 1594, realizat de Ambrosius Lobwasser. Textul acestor psalmi

¹² Binecuvântat este cel care vine în numele Domnului

¹³ Acum îl trimiți pe robul tău

¹⁴ Credo-ul lui Athanasius

¹⁵ Pe tine, Doamne, te preamărim

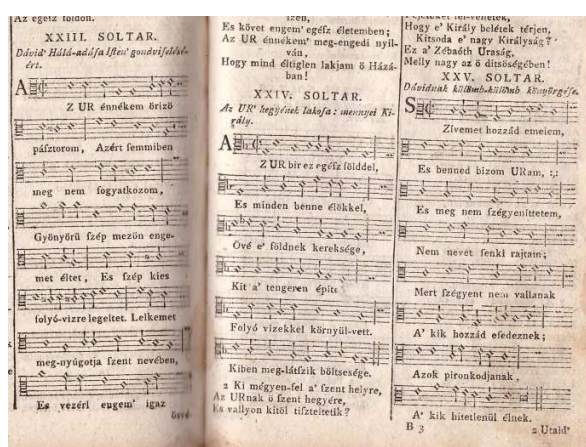
¹⁶ Goudimel, Claude, *Zsoltárok*, 1565, Magyarországi Református Egyház Zsinata, Budapest, 2002, pp 506-508

¹⁷ Claude Goudimel (1514-1572), muzician francez, a prelucrat cele mai multe melodii de psalmi în stil homofon și polifon.

prezintă asemănări considerabile cu Biblia tradusă de Károli Gáspár în 1590. Ediția a fost sponsorizată de ducele Moritz din Hessen. Prin această traducere s-a lărgit considerabil forma versurilor poetice maghiare. Szenci este considerat primul traducător, care a format versuri cantabile, adaptate pe melodii franceze ale lui Clement Marot și Theodor de Bézé. După ediția din Herborn psalmii au fost editați încă de două ori împreună cu textul Bibliei la Hanau în 1608, respectiv la Oppenheim în 1612¹⁸. Prozodia adaptată pe aceste melodii de multe ori prezintă dificultăți de exprimare din cauza diferenței dintre ritmicitatea melodiei și cea a textului.

În ceea ce privește ritmul acestor psalmi, melodiile nu sunt încadrate în măsuri. Liniile melodice sunt libere, variate, ritmicitatea lor fiind determinată de text și frazarea se realizează prin semnele *longa* și *brevis*, uneori cu coroană.

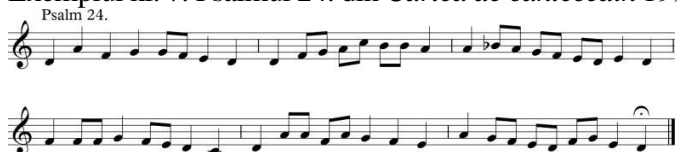
Exemplul nr. 5. Psalmii 23, 24, 25 din *Biblia* editată în 1774

Exemplul nr. 6. Psalmul nr. 24. din ediția *Bibliei cu psalmi* din 1774

Exemplul nr. 7. Psalmul 24. din *Cartea de cântecedin* 1996.

¹⁸ Goudimel, Claude, idem, pp. 509-510.

Ediția din 1774 păstrează melodia ritmică, notația muzicală este scrisă cu cvadrate, în alla breve. Cheia do este una dintre cele trei chei folosiți în evul mediu (pe lângă cheia fa și cheia sol). Bemolul și finala sol ne indică modul sol-dorian. Același psalm din *Cartea de cântece din 1996* este notat în modul re-dorian. Melodiile psalmilor genevieni sunt exprimate prin modurile populare.¹⁹

Compozitorii secolului al XVI-lea au început să folosească sensibilă, îndeosebi în cazul muzicii instrumentale. Notația sensibilă nu a fost definită, de cele mai multe ori a fost lăsată la aprecierea interpretului.

Melodiile psalmilor în cărțile de cântece din secolului al XIX-lea

În anul 1806 a avut loc o revizie a cărții de cântece, iar în 1813 a apărut o "carte de reformă", care a

¹⁹ Csomasz Tóth Kálmán, *A református gyülekezeti éneklés*, Budapest, 1950, p. 228.

Nr. crt.	Modurile populare	Nr. psalmilor	Nr. melodiilor
I.	dorian	2, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 20, 24, 33, 34, 37, 41, 45, 48, 50, 59, 80, 88, 90, 91, 92, 96, 104, 107, 112, 114, 115, 125, 128, 130, 137, 143, 148, 149	37
II.	hipodorian	7, 23, 28, 40, 61, 77, 120, 129, 146	9
III.	frigian	17, 26, 31, 51, 83, 94, 100, 102, 132, 141, 147	11
IV.	hipofrigian		0
V.	lidian		0
VI.	hipolidian		0
VII.	mixolidian	15, 19, 27, 46, 57, 74, 85, 87, 126, 136, 145	11
VIII.	hipomixolidian	30, 44, 58, 93, 103, 113, 117, 121	8
IX.	eolian	4, 16, 22, 38, 65	6
X.	hipoeolian	18, 39, 55, 106, 110, 144	6
XI.	ionian	1, 3, 21, 29, 32, 36, 47, 52, 73, 75, 81, 84, 97, 105, 122, 133, 135, 138, 150	19
XII.	hipoionian	25, 35, 42, 43, 49, 54, 56, 60, 66, 79, 89, 99, 101, 119, 123, 124, 134, 140	18

întrerupt tradițiile cărților de cântece din secolele anterioare. Această carte a selectat psalmii astfel încât au fost recomandate și notate cu o steluță doar anumite versuri, respectiv foarte multe cântece din culegerile anterioare au fost scoase și înlocuite cu cântece noi, scrise la comandă de către preoți²⁰. În această ediție se simte considerabil curentul pietist.

În anul 1877 o nouă revizie a dus la deformarea melodiilor, fapt care a persistat timp de aproape un secol. În diferitele ediții apar notații diferite ale psalmilor, ediția din Debrețin păstrează notația ritmică cu cvadrate, iar aceeași carte editată la Budapesta notează psalmii cu valori egale. Această diferență respectiv variantele din cărțile de cântece din Cluj au dus la o eroare, o confuzie și o varietate de interpretare a psalmilor în diferitele regiuni ale țării. Greșelile de tipografie au agravat această situație. Totuși, interpretarea psalmilor a rămas tradițională, ceea ce s-a păstrat timp de secole în cadrul comunităților bisericești.

Exemplul nr. 8. Psalmul 47 din *Cartea de cântece din 1813*

XLVII. ZSOLTÁR. T. B.

* N O minden népek Örvendezzettek, És tapsoljatok,
Istent aldjátok Szép hangossággal És nagy felszó-
val: Mert az Ur Isten Nagy felségében : Ó király-
sága És nagy országa Kiterjed messze Ez egész
földre.
2. Hatalmunkba vet Nagy sok népeket, És meghó-
doltat Sok pogányokat Minékünk végre Ó nagy ereje.

În ediția din 1813 se poate remarca steluța la prima strofă, care indică, dacă este recomandată (cantabilă) sau nu strofa respectivă. Cheia do și bemolul ne indică modul fa-ionian (Fa-major). Bemolul din ultimul rând este o greșeală de tipografie, deoarece nota mi este sensibilă.

Exemplul nr. 9. Psalmul 47 din *Cartea de cântece din 1996*

Psalm 47.

În Psalmul 47 din ediția 1996 observăm notația cu doi diezi, modul este re-ionian (Re-major), cadența este de secundă mică, do# fiind sensibilă.

Exemplul nr. 10. Psalmul 80 din *Cartea de cântecedin 1877*.

LXXX. Zsoltár. B. T.

* Hall - gasd meg lz - rá - el pász - to - ra És
Jó - zsef - nek ve - zér - lő U - ra! Kit ő - riesz
For - ditsd hoz -
mint egy juh - nyá - jat, ; Ki ül sz a menny - ból -
zánk szent or - czá - dat ;
to - za - ton, Je - len - jél meg vi - lá - go - son.

Exemplul nr. 11. Psalmul 80 din *Cartea de cântece din 1996*.

²⁰ Ibidem, pp. 169-173

În ediția din 1877 melodia este notată cu ”auftakt”, adică anacruză, respectiv este încadrată în măsuri cu valori de note egale. În comparație cu melodia originală, această încadrare forțată a dus la deformarea melodiei. Notația psalmului în ediția din 1877 este mi eolian (mi minor), iar varianta originală (ex. 11) este do-dorian.

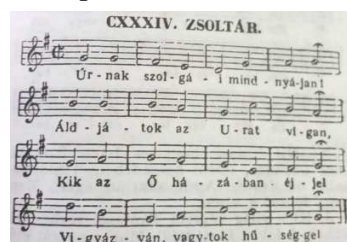
Psalmii din cărțile de cântece ale secolului XX.

Trei cărți de cântece au determinat cântarea bisericească reformată din secolul XX.

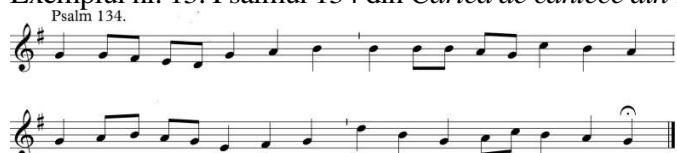
Prima a apărut în anul 1921 în Debrețin și a fost o carte comună a credincioșilor reformați din Ungaria și din regiunea Partium. În Ardeal a fost în folosință cartea editată la Cluj în 1744 și 1837 respectiv în 1923. Aceste cărți aduc psalmii cu valori de note egale. Caracterizarea lor necesită o analiză aparte.

Ediția din 1921, redactată de Baltazár Dezső (1871-1936), a păstrat melodia psalmilor din 1877, cu valori egale.

Exemplul nr. 12. Psalmul 134 din *Cartea de cântece din 1921*.

Exemplul nr. 13. Psalmul 134 din *Cartea de cântece din 1996*.

Varianta din 1921 are note egale, în alla breve, modul este sol-ionian (Sol-major), rândurile melodice se termină cu coroane de prelungire. Comparat cu melodia originală a psalmului din ediția 1996, se poate observa diferența de ritm și caracter. Prima variantă a fost folosită mai mult de 100 de ani, până la reforma cântării bisericești determinată de apariția acestei cărți ”de reformă” din 1996.

Cartea de cântece revizuită din 1948, redactată de Csomasz Tóth Kálmán a fost foarte bine pregătită și este considerată cea mai reușită carte de cântece a tuturor vremurilor editată pentru biserica reformată. Această apreciere se datorează faptului că a readus psalmii cu melodiile ritmice cu toate versurile originale, respectiv cântecele istorice din perioada reformei.

Exemplul nr. 14. Psalmul 24 din *Cartea de cântece din 1948*.

Pe această notație putem remarca melodia ritmică, originală a psalmilor genevieni, delimitarea liniilor melodice cu delimitările longa și brevis (corespunzătoare notațiilor de pauză de pătrime respectiv optime), coroana la sfârșitul melodiei (strofei).

Cartea de cântece din 1996 a apărut cu ocazia Întâlnirii Mondiale a Reformaților din 1996, cu scopul de a unifica obiceiurile cântării din diferitele zone de religie reformată și de a realiza o carte de cântece comună a tuturor reformaților din lume. Tendința a fost de bună voință, însă cartea nu a fost acceptată de Ungaria și Slovacia, unde cartea de cântece din 1948 nu s-a putut înlocui cu una mai slabă. Pentru unele zone, cum este Partium și Ardealul, această carte a reprezentat un pas considerabil față de cărțile de cântece din Debrețin (1921) respectiv din Cluj (1923), a recuperat o întârziere de 80 de ani față de Ungaria. Prin readucerea psalmilor genevieni cu melodia ritmică, prin reintroducerea a multor cântece istorice din perioada reformei și a multor cântece ale cărții din 1948, această ediție reprezintă "cartea de reformă" a secolului XX în cântarea bisericească din Partium și Ardeal. Cartea a fost redactată de Máté János (1934-1998), profesor de muzică la Academia de Teologie Reformată din Budapesta.

Exemplul nr. 15. Psalmul 47. din *Cartea de cântece din 1996*.

Psalmul 47 este singurul psalm cu melodie izometrică, izoritmă, cu o sincopă la mijlocul liniei melodice, ceea ce dă un caracter vesel acestei melodii.

Varianta psalmului 47 din Cartea de cântece din 1996 este notată în modul re-ionian (Re-major). Cadențele psalmilor genevieni se numesc cadențe "V", unde se realizează un pas de secundă în jos. Acest pas în sistemul diatonic nu poate fi, decât secundă mică și atunci se consideră sensibilă.

Muzicienii secolul XX au purtat discuții îndelungate privind modul de interpretare al psalmilor genevieni. Au trecut decenii, în care sensibilă nu s-a luat în considerare, astfel cadențele "V" ale psalmilor din

cărțile de cântece ale secolului XX au fost cântate cu secundă mare. Această discuție a dus la acceptarea sensibilei abia în primii ani ai secolului XX²¹, după reeditarea lucrării lui Loys Bourgeois din 1550. Această lucrare dă explicații clare pentru interpretarea psalmilor respectiv a notațiilor din evul mediu.

Prelucrări corale ale psalmilor genevieni

Profesorul de matematică al Gimnaziului Reformat din Debrețin, Maróthy György (1715-1744), fondatorul Corului „Kántus”, a editat în anul 1740 o culegere de psalmi prelucrați pentru cor mixt de patru voci. Această culegere a fost prima, care a prelucrat psalmii pentru cor, deoarece hotărârile sinodurilor au interzis cântarea pe mai multe voci, dar și folosirea orgii pentru acompaniamentul cântecelor bisericesti²². Dintre prelucrările corale ale psalmilor genevieni din secolul XX trebuie să amintim pe cele șapte piese compuse de Kodály Zoltán (1882-1937), compozițiile lui Csomasz Tóth Kálmán (1902-1988) și Gárdonyi Zoltán (1906-1986).

Parafraze de psalmi

În cărțile de cântece reformate, începând din ediția din Debrețin din anul 1778 găsim între cântecele de laudă parafraze de psalmi, a căror text are la bază psalmii genevieni, însă melodiile lor sunt melodii populare religioase.

Exemplul nr. 16. Cântec de laudă, cu textul psalmului 34.

F Dm Am Gm Dm
1. Min - den - ko - ron ál - dom az én U - ra - mat,
C Gm Am C F
Ki - tól vá - rom én min - den ol - tal - ma - mat.
B G⁷ C G Am
Ben - ne ve - tem min - den bi - zo - dal - ma - mat:
F⁷ Gm F/c C F
Min - den - ko - ron di - cé - rem, mint U - ra - mat.

Această variantă este dotată cu acorduri de chitară, ceea ce permite acompanierea și cântarea și cu alte ocazii, decât liturghia bisericească (ore de biblie, catechism, sărbători, tabere de copii etc.)

O altă adaptare a psalmilor reprezintă culegerea lui Kerekes Károly din 1982²³, această ediție folosește melodii populare originale, iar textul lor sunt adaptări ale psalmilor genevieni. Culegerea conține 79 de psalmi pe melodii populare maghiare. Acești psalmi cu cântece populare nu sunt incluse în cartea de cântece.

În introducerea acestei culegeri citim cuvinte adevărate despre cântarea psalmilor:

” Fiecare popor și fiecare eră se hrănește în mod propriu, conform necesităților și caracteristicilor specifici din psalmii Bibliei. Totodată își adaugă – chiar și în zilele noastre – sentimentele proprii din diferitele zone etnografice, temperamente și ocupații, aduce trăirile sufletești ale comunităților împreună cu lacrimile bucuriilor și transpirațiile sărate ale luptelor vieții de toate zilele. Așa devine mai bogat ritmul, melodia și conținutul în sentimente... Suntem convinși de efectul binefăcător, de crearea comunității și de împăcare a psalmilor.”

Concluzie

Bogația și puterea de exprimare a psalmilor din Biblie a constituit în fiecare eră baza cântării bisericești ai fiecărui cult religios. Varietățile de formă și conținut au permis folosirea acestor versuri poetice de rugăciune în diferite moduri în practica liturgică. Dezvoltarea liturghiei de-a lungul secolelor a dus la

²¹ Loys Bourgeois, *A muzsika igazi útja*, Budapest, 2003.

²² Csomasz Tóth Kálmán, *Maróthy György és a kollégiumi zene*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1978.

²³ Kerekes Károly, *Újjongj az Úrnak*, Editura Márton Áron, 1982.

cristalizarea psalmilor antifonali, mai târziu la răspândirea psalmilor genevieni în diferitele cărți de cântece. Cartea de cântece editată în anul 1996 pentru credincioșii de cult reformat conține cei 150 de psalmi în întregime, respectiv parafraze de psalmi în capitolul cântecelor de laudă. Aceste cântece au întărit credința bisericii protestante timp de 500 de ani, dar reprezintă cele mai importante forme de rugăciune pentru toate religiile creștine.

BIBLIOGRAPHY

- Bourgeois, Loys, *A muzsika igazi útja, Budapest, 2003.*
Branște, Ene și Elena, *Dicționar Enciclopedic de cunoștințe religioase*, Editura Diecezană, Caransebeș, 2001.
Csomasz Tóth, Kálmán, *Maróthy György és a kollégiumi zene*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1978.
Csomasz Tóth, Kálmán, *A református gyülekezeti éneklés*, Budapest, 1950.
Goudimel, Claude, *Zsoltárok, 1565*, Magyarországi Református Egyház Zsinata, Budapest, 2002.
Herman, Vasile, *Formele muzicii medievale*, Conservatorul din Cluj, 1978.
Kerekes, Károly, *Ujjongj az Úrnak*, Editura Márton Áron, 1982.
Pandrea, Liviu, *Cartea psalmilor*; traducere de Dr. Liviu Pandrea, Editura Viața Creștină, Cluj, 1993.